

Eén van de eerste “Truus-kinderen”, schrijfster Lore Segal, 96, is overleden in New York

Tien jaar oud was Lore Segal (geboren Groszmann) toen ze op 8 december 1938 door haar ouders in haar geboortestad Wenen op één van de eerste Kindertransporten per trein naar Engeland werd geplaatst. Tijdens het afscheid voor het Weense station, overtuigden haar ouders Lore dat ze alle moeite moest doen om hen ook naar Engeland te halen. Truus Wijsmuller speelde bij de totstandkoming en organisatie van dit Kindertransport een heel belangrijke rol. Zo droeg ze bij aan de redding van Lore Segal uit handen van de nazi's en raakte het leven van een jong meisje uit Wenen verknoot met de grote politieke gebeurtenissen van haar tijd.

De politieke situatie in Oostenrijk

Op 12 maart 1938 werd met de zogenoemde Anschluss het Oostenrijkse grondgebied door nazi-Duitsland geannexeerd en een provincie van Hitlers Derde Rijk. Adolf Eichmann, een van de nazi-kopstukken, en 'architect' van de Holocaust, kreeg in Wenen als taak de emigratie van Oostenrijkse joodse inwoners te bevorderen en te coördineren. Al sinds het begin van de jaren '30 en bij Adolf Hitlers machtsovername in 1933 werd het Joodse burgers in steeds ernstiger mate onmogelijk gemaakt om in Duitsland te leven en te werken. Met de invoering in 1935 van de Neurenberger wetten die onder andere bepaalden wie een Rijksburger was en wie niet, werden hún burgerrechten nog verder ingeperkt. Kinderen van Joodse afkomst werden in scholen apart gezet en later zelfs de toegang ontzegd. Ze mochten niet meer in parken, speelplaatsen en zwembaden komen en ook geen lid meer zijn van culturele- en sportverenigingen. Het latente antisemitisme nam steeds wreedaardiger vormen aan en bereikte zijn voorlopige hoogtepunt in de Kristallnacht die op 9 november 1938 gelijktijdig op het Duitse en Oostenrijkse grondgebied plaatsvond.

De Kristallnacht

Tijdens deze beruchte nacht werden Joodse winkels geplunderd, synagoges in brand gestoken en woningen en huisraad van Joodse burgers zwaar beschadigd. Vele Joodse mannen en ook vrouwen werden gemolesteerd en zonder enige vorm van aanklacht of proces opgepakt en in gevangenissen en interneringskampen opgesloten. Het was een brute, gewelddadige en harteloze aanslag op het leven van onschuldige mensen en hun bezittingen. Duidelijk werd dat Joodse burgers op geen enkele wijze bescherming konden verwachten van autoriteiten die deze gewelddadigheden oogluikend toestonden.

De Conferentie van Evian-les-Bains

Al vanaf de machtsovername van Hitler waren vanuit Duitsland diverse migratiestromen op gang gekomen als gevolg van de anti-Joodse wetten en maatregelen. De noodzaak om het Duitse rijk te verlaten, werd na de Kristallnacht nog urgenter voor veel mensen. Maar waar moesten ze heen? Europese regeringen en andere westerse en ook niet-westerse regeringsleiders zaten niet te springen om emigranten toe te laten. Dat was eerder, in juli 1938 reeds gebleken, toen een Conferentie in de Franse badplaats, Evian-les-Bains, op verzoek van de Amerikaanse president Franklin Roosevelt bijeen werd geroepen. Het resultaat van deze Conferentie was bedroevend. De vertegenwoordigers van de aanwezige landen bleken om uiteenlopende redenen geenszins bereid grote aantallen vluchtelingen op te nemen. Een uitzondering vormde de Dominicaanse republiek waar, hoewel tegen betaling, migranten welkom waren. Daar zou Lore Segal, na

de oorlog, ook een aantal jaren met haar moeder wonen.

Truus Wijsmuller naar Wenen

Tegen deze achtergrond van discriminatie, wreedheid, uitsluiting en vernedering zou Truus Wijsmuller haar daadkracht, doortastendheid, hulpvaardigheid en menselijkheid tonen. Zij werd op 2 december 1938 door Norman Bentwich, een Engelse gezant, in Amsterdam benaderd met het verzoek om Joodse kinderen vanuit Wenen naar Engeland te transporteren. De Engelse regering had zich namelijk, kort daarvoor, bereid verklaard 10.000 kinderen uit de door nazi's gedomineerde landen op te nemen. Truus moest dan wel ene Eichmann hiervan proberen te overtuigen. Diezelfde avond vloog ze met de KLM naar Berlijn en kwam in de loop van de volgende ochtend met de trein in Wenen aan.

Gesprek met Eichmann

Truus kreeg het, na enige perikelen met de Weense politie, voor elkaar om een afspraak met Adolf Eichmann te maken voor de daaropvolgende maandag 5 december. Tijdens een nogal bizar en intimiderende gesprek met Eichmann slaagde Truus erin toestemming te krijgen voor het transporteren van kinderen naar Engeland. Hij dacht haar en een vertegenwoordiger van de Weens-Joodse organisaties een loer te draaien en te treiteren door te eisen dat 600 kinderen uiterlijk de komende zaterdag Wenen moesten hebben verlaten. Als Truus dat aan het einde van de week voor elkaar kreeg dan kon ze ook de rest van de kinderen meekrijgen, zo deelde Eichmann haar mee.

Het eerste Kindertransport

Met veel kunst- en vliegwerk werden, in samenwerking met de Weense, Engelse en Nederlandse Kindercomités en Joodse organisaties, de vereiste reisdocumenten en visa aangevraagd. De comités en de organisaties leverden ook de financiën die nodig waren om het geheel te bekostigen. De trein- en bootreis werden met de allergrootste spoed door Truus en haar medestanders georganiseerd en uiteindelijk werd alles binnen de door Eichmann gestelde deadline geregeld. Lore schrijft, in haar in het Nederlands vertaalde roman *Huizen van anderen*, dat grotendeels gebaseerd is op haar persoonlijke geschiedenis, het volgende: *"Begin december ging er een gerucht over een experimenteel kindertransport dat naar Engeland ging. Mijn vader bracht me naar de Joodse cultuurgemeenschap, die hun hoofdkwartier naar de lage tempel hadden verhuisd. Duizenden ouders en kinderen, leek het wel, schuifelden over de vloer van het uitgebrande geraamte van de zaal en stonden in de rij over de volle lengte van het balkon [...]. Maar mijn vader nam me mee naar binnen via de kantoren en vroeg of we de verloofde van tante Iboyla's jongste zoon mochten spreken, die voor de organisatie werkte, en zo kwam mijn naam op nr. 152 van de lijst terecht"*.

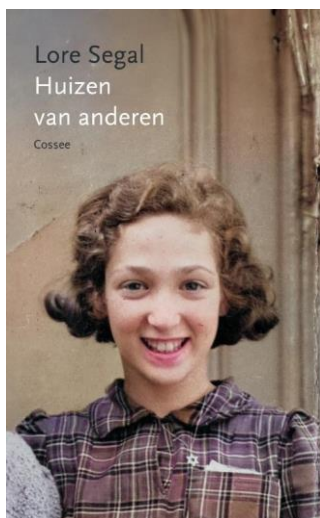
De trein vertrok op zaterdagmiddag vanuit Wenen en arriveerde de volgende dag in Nederland. Vijfhonderd kinderen, waaronder Lore Groszmann, konden op zondagavond in Hoek van Holland aan boord gaan van het schip "De Praag", waarmee zij naar Engeland werden gevaren. De overige honderd kinderen werden naar Den Haag vervoerd en daar in een tijdelijke opvang ondergebracht.

Lore in Engeland en de VS

In *Huizen van anderen* beschrijft Lore, jaren later in 1964, hoe het kind dat ze was met deze ingrijpende veranderingen is omgegaan. De gedwongen scheiding van haar ouders en de hereniging een jaar later toen zij erin slaagden werkvisa voor Engeland te bemachtigen. Ze geeft ook een inkijkje in de opkomst van de nazi's en de Anschluss en

wat dat voor haar en haar familie betekende. Haar vader overlijdt kort voor het einde van de Tweede Wereldoorlog in 1945. Samen met haar moeder gaat ze in Londen wonen, waar ze Engelse Literatuur gaat studeren aan de London University. In 1948 vertrekken moeder en dochter naar de Dominicaanse Republiek, in afwachting van visa voor de Verenigde Staten die ze in 1951 bemachtigen. Door haar huwelijk in 1961 met David Segal eindigt haar status van stateloos burger en werd ze een genaturaliseerde Amerikaanse. Van 1968 tot en met 1996 was ze universitair docent aan meerdere Amerikaanse universiteiten en ook publiceerde zij (kinder)boeken en romans. Voor een van haar boeken, *Shakespeare's Kitchen* werd ze in 2008 genomineerd voor de Pulitzer prijs. Daarnaast was ze recensent voor de *New York Times* en leverde ze literaire bijdragen in de vorm van korte verhalen aan het tijdschrift de *New Yorker*. Haar laatste bijdrage aan de *New Yorker* werd gepubliceerd op 29 september een week voor haar overlijden op 7 oktober 2024 in haar huis in New York op 96-jarige leeftijd.
Lore Groszmann Segal was één van de kinderen van Truus.

Francis van Hekelen
14-10-2024

Lore Segal, *Huizen van anderen*, uitgevrij Cossee, E 23,99